

بررسی عوامل شاداب سازی مدارس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

نیما ارزانی^{۱*}، حمید درویشی^۱، مصیب زارعیان^۲

(۱) دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، تنکابن، ایران

(۲) دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم، جهرم، ایران

*نویسنده مسوول: nima.arzani@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۴/۴/۲۰ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۴/۶/۱۷ تاریخ پذیرش مقاله ۹۴/۷/۵

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر در شاداب سازی مدارس دوره ابتدایی استان مازندران از دیدگاه روانشناسی است. روش پژوهش توصیفی از نوع زمینه یابی است. جامعه آماری شامل دانش آموزان، مدیران، معلمان، مربیان تربیتی اداره کل آموزش و پرورش استان مازندران و اولیای دانش آموزان است. حجم نمونه متناسب با حجم جامعه و با استفاده از جدول مورگان شامل ۳۰۰ دانش آموز، ۱۲۰ مدیر، ۲۷۰ معلم، ۱۲۰ مربی تربیتی و ۲۰۰ والدین به روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب شدند. ابزار این پژوهش پرسشنامه است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها حاکی از آن است که عوامل فیزیکی و آموزشی مورد بررسی در شاداب سازی مدارس مؤثر می باشند ولی بین نتایج آنان تفاوت معناداری مشاهده میشود به این صورت که از نظر دانش آموزان عوامل فیزیکی دارای بیشترین و عوامل مدیریتی دارای کمترین میزان تأثیر در شاداب سازی مدارس و از نظر اولیای مدرسه عوامل فیزیکی دارای بیشترین و عوامل آموزشی دارای کمترین میزان تأثیر در شاداب سازی مدارس هستند.

کلید واژگان: شاداب سازی، مدارس ابتدایی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان

مقدمه

اولیای دانش آموزان انتظار داشته باشند که مدرسه محیطی رشددهنده، پویا و زمینه ساز پرورش استعدادهاى بالقوه فرزندان آنان باشد. یکی از اهداف تعلیم و تربیت فراهم کردن شرایط مساعد برای شکوفایی استعدادهایی است که بخش عمده آن در مدرسه پیگیری می شود. مدرسه به عنوان مهمترین جایگاه حضور نسل های آینده، باید محیطی سالم و پویا باشد. یکی از موضوعات مهم که امروزه درباره آن بحث های بسیار شده است موضوع شاداب سازی مدارس است. (باس، ۲۰۰۰)

در گذشته آموزش مهارت های زندگی به کودکان برای ورود به زندگی اجتماعی توسط خانواده ها صورت می گرفت اما از زمانی که آموزش فرزندان به عهده نهادهای آموزشی قرار گرفت، نقش والدین هم در امور آموزشی کودکان کم رنگ تر شد. ولی امروزه با افزایش آگاهی ها،

آموزش و پرورش، زیر بنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه است. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و ترقی جوامع پیشرفته نشان میدهد که همه این کشورها، آموزش و پرورش توانمند و کارآمدی داشته اند. همچنین در هر نظام آموزشی، عوامل بسیاری با یکدیگر عمل می کنند تا یادگیری و پیشرفت تحصیلی برای دانش آموزان حاصل گردد. هر قسمت از این نظام باید به گونه ای آماده شود که دسترسی به بازده مطلوب و اهداف مورد نظر میسر شود، زیرا اگر جزئی از نظام از کار باز ایستد، کارآیی اجزای دیگر نظام کاهش یافته و صدمه خواهد دید. (ذوفن و لطفی پور، ۱۳۷۷).

اهمیت و نقش آموزش و پرورش در بهسازی و توسعه زندگی فردی و اجتماعی موجب شده است که جامعه و

زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی میکند. (صباغیان، ۱۳۸۴).

عوامل مؤثر بر شادابی مدارس

شادابی در مدارس بصورت تک علتی نیست بلکه مجموعه ای از عوامل آموزشی، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی و سازمانی در آن تأثیر دارند.

تاثیر عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی

روش های تدریس فعال و مشارکتی: اگرچه روش تدریس واحدی را نمیتوان به منزله بهترین روش معرفی نمود اما میتوان گفت بهترین روش تدریس روشی است که برای فراگیران جذابتر و نتیجه بخشتر باشد و یادگیری را آسانتر کند در روش تدریس نقش فراگیر باید لحاظ شود. استفاده معلم از روش های تدریس همیاری و مشارکت فراگیران در فرایند تدریس، آنان را به فراگرفتن مشتاقتر و کلاس را پرجاذبه تر می کند. روش های تدریس فعال به گونه ای هستند که ذهن انسان را فعال کنند در این روش معلم شرایط یادگیری را فراهم میکند و مهارت های ذهنی و روابط میان گروهی و همکاری، حس اعتماد به نفس فردی، روحیه کاوشگری و لذت و توضیح و تحلیل مسائل در آن رشد میکند و روح خلاقیت و استقلال فرد تقویت میشود (صالحی و همکاران، ۱۳۸۸) در کلاس های جذاب بین معلم و شاگرد روابطی مثبت و پویا همراه با احترام متقابل، مشارکت و رضایت درونی برقرار است (صمدی و همکاران، ۱۳۸۷).

بیان روشن و دقیق اهداف رفتاری: طرح درس که از مسائل مربوط به فنون تدریس و روش های آن است به جذابیت موضوع کمک می کند. طرح هدف های رفتاری و کلی در آغاز و خلاصه درس در پایان روش تدریس را مؤثر میسازد. با این کار فراگیر در آغاز درس میدانند که دنبال یافتن چه نکاتی است و اگر از نکته ای غافل شده باشد خلاصه آن در پایان دوباره توجه اش را جلب و نقص و کمبود را جبران خواهد کرد

والدین می کوشند تا شرایط پیشرفت تحصیلی فرزندشان را خارج از محیط مدرسه نیز فراهم کنند. کاش مدرسه ها برای افزایش اطلاعات و آشنایی بیشتر والدین با نحوه آموزش صحیح و کمک به پیشرفت درسی بچه ها برنامه هایی ترتیب دهند. (افروز، ۱۳۸۶).

افت تحصیلی امروزه یکی از نگرانی های مهم خانواده و دست اندرکاران تعلیم و تربیت است. همه ساله شمار زیادی از دانش آموزان در کشورهای مختلف جهان با پدیده ای به نام افت تحصیلی مواجه اند. این پدیده علاوه بر زیان های هنگفت اقتصادی که به دلیل تکرار پایه یا صرف هزینه مجدد برای دانش آموختگان انجام می پذیرد، آثار سوئی که سلامت روحی دانش آموز را مخدوش می نماید برجا می گذارد. (بیابانگرد، ۱۳۸۶).

به این ترتیب افت تحصیل به عنوان شاخص اتلاف آموزش از نظر مفهوم عام به هرگونه ضعف در سوادآموزی و یا وجود بیسوادی گفته می شود اما از نظر مفهوم خاص عبارتست از محقق نشدن انتظارات آموزشی و شکست در اهداف آموزشی و نابسامانی در فرایند یاددهی و یادگیری را در بر می گیرد. لذا با این شرایط می توان افت تحصیلی را به شکل زیر دسته بندی کرد:

- افت کمی: عبارتست از درصد دانش آموزان یک دوره تحصیلی که به سبب مردود شدن یا ترک تحصیلی نتوانسته اند آن دوره را با موفقیت بگذرانند.

- افت کیفی: عبارتست از نارسایی در رسیدن به هدفهای تعیین شده و یا عدم تحقق بخشی از این هدف هاست. بنابراین تفاوت بین دانش و مهارت فارغ التحصیلان یک دوره آموزشی و هدف های تعیین شده برای این دوره، افت کیفی را نشان می دهد. (بیابانگرد، ۱۳۸۶).

شوق زندگی کردن سرلوحه تعلیم و تربیت قرن جدید این است که پس باید معتقد باشیم که درحقیقت رشد پایدار ما در گرو شادی پایدار است و این را به دانش آموزان پیاموزیم شادی باید در مدارس ایجاد و مدیریت شود. مدرسه شاد میتواند شوق زندگی را به دانش آموزان هدیه دهد. نشاط و شادابی یکی از خلیقات اساسی در

هایی را؛ از جمله پروژه مدرسه ای در پنسیلوانیا که توسط سلینگمن^۵ و همکاران (۲۰۰۹) انجام شد اشاره کرد. تأثیر عوامل فیزیکی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

عوامل فیزیکی مربوط به امکانات آموزشی و جاذب بودن کلاس دوازده شاخص است که درشش قسمت به شرح ذیل دسته بندی و تبیین شده است. پنج مورد اول مربوط به جاذب بودن کلاس و مورد ششم مربوط به امکانات آموزشی کلاس است:

نور و عوامل مربوط به آن مانند میزان و شدت نور، نوع نور (طبیعی یا مصنوعی)؛

ابعاد ظاهری کلاس شامل دیوار، درب و کف کلاس، سرانه مساحت و سرانه فضا؛

حرارت و تهویه کلاس؛

صدا و عوامل مربوط به آن؛

سازماندهی و آرایش کلاس؛

تجهیزات آموزشی شامل تخته سیاه و رسانه های آموزشی. استانداردهایی که در این تحقیق استفاده شده، شامل ملاک هایی است که توسط وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت و درمان، سازمان نوسازی و تجهیزات مدارس، کتاب ها و نشریه های علمی در مورد ویژگی های مناسب و لازم برای یک کلاس تعیین شده است، که به طور اختصار به شرح آنها می پردازیم:

۱- نور و متغیرهای مربوط به آن: به طور کلی در فرآیند یادگیری، ۸۳ درصد یادگیری به وسیله حس بینایی صورت می گیرد بنابراین، اگر عمل دیدن با اشکال رو به رو شود، افت در یادگیری ایجاد می گردد. هدف تأمین روشنایی در مدرسه، عبارت از به وجود آوردن محیطی است که در آن، عمل دیدن به بهترین وجه و با حداقل زحمت و کوشش انجام گیرد تا نیروی دانش آموزان، صرف جذب اطلاعات و فرآیند یادگیری شود، نه اینکه این نیرو برای مبارزه با اشکالات دیدن- که در محیط کم نور وجود دارد-

استفاده از رایانه، اینترنت، پاورپوینت و دیگر ابزار کمک آموزشی پیچیدگی و سرعت تغییرات در جامعه کنونی جهان، دست اندرکاران جوامع را بر آن میدارد تا سیاست ها و برنامه هایی را عرضه کنند که با شرایط معاصر تناسب داشته باشند (عارفی، ۱۳۸۴). با ورود فناوری اطلاعات و ارتباطات در عرصه جهان، فرآیند تعلیم و تربیت به صورت عام و حوزه برنامه ریزی درسی به طور خاص دچار تغییرات و دگرگونی هایی شده است (جدسکوی و نیس^۱، ۲۰۰۴). الیور^۲ (۲۰۰۲) معتقد است فناوری ارتباطات و اطلاعات نیرویی است که بسیاری از جنبه های زندگی را تغییر میدهد. نتایج تغییرات اخیر بیانگر آن است که مؤسسات آموزش به دنبال ایجاد تعامل بین فناوری های روز و محتوای درسی هستند (گل‌بهار^۳، ۲۰۰۸). به اعتقاد الیور، وقتی کسی به نظام تعلیم و تربیت نگاه میکند، کمبود شدید تغییرات را نسبت به رشته های دیگر احساس میکند، یکی از موضوعات مهم در برنامه ریزی درسی اهمیت دادن به نوسازی و تجدید نظر در برنامه های درسی و هماهنگی محتوا و روش های تدریس با شرایط متغیر و بی ثبات است.

مرتبط بودن محتوای دروس با زندگی: اگر آنچه دانش آموزان در کتاب های درسی فرامی گیرند، به آنها مهارت لازم برای زندگی و مسائل روزمرشان را بدهد، علاقه و انگیزه یادگیری و نشاط در زندگی اجتماعی را تجربه خواهند کرد. در تحقیقی که پونتام و همکاران با همکاری دانشگاه هاروارد و مرکز بشردوستی ایندیانا انجام دادند، دریافته اند افرادی که از نظر اجتماعی دارای مهارت بیشتری هستند و توانایی برقراری ارتباط با افراد و مسائل روزمره را دارند، شادترند (هوپکه^۴، ۲۰۰۱). مدتی است که کاربست این تدابیر در مدارس در دستور کار روانشناسان قرار دارد و متخصصان برای ایجاد مدرسه مثبت و تدوین دروسی که بار مثبت داشته و امیدآفرین و شادی افزا باشند، پروژه

4 Huppke,
5 Seligman,

1 Jedsokoy, G & Nissen, J
2 Oliver.
3 Gulbahar

روشنایی کلاس از طریق نور طبیعی (پنجره ها، دریچه هاو ...) یا نور مصنوعی (لامپ ها و انواع چراغ ها) تأمین می گردد که در هر صورت باید به میزان نور، جهت و کیفیت آن توجه گردد (جدول ۱).

صرف شود. البته باید یادآوری کنیم که هنگام انجام هر فعلیتی، میزان نور مورد نیاز متفاوت است (ذوفن و لطفی پور، ۱۳۷۷).

جدول ۱. شدت روشنایی مورد نیاز در موقعیت های مختلف

نوع فعالیت	شرایط	شدت و روشنایی بر حسب لوکس
تدریس و سخنرانی	تخته سبز	۲۰۰-۵۰۰
	تخته سیاه	۳۰۰-۵۰۰
آزمایش	میز آزمایشگاه	۲۰۰-۵۰۰
مطالعه	بین قفسه ها	۱۰۰-۲۰۰
	میز مطالعه	۳۰۰-۵۰۰

نقش والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

الف- رشد زبان فرزند با میزان سخن گویی پدر و مادر با او رابطه دارد: عوامل محیطی گوناگون در سخن گویی و قدرت بیان کودک تأثیر دارد. فرزندان خانواده های تحصیل کرده و تربیت شده با واژه های درست و سخنان شایسته سر و کار دارند و با آنها که از این نعمت محرومند تفاوت دارند. (هالت، ۱۳۸۵).

ب- مفید بودن کمک والدین به پیشرفت تحصیلی فرزندان ضعیف خود از نظر درسی: برخی از والدین فرزندان دارند که از نظر درسی متوسط و یا اندکی ضعیف هستند اگر تلاش و کوشش مستمر ولی اندک درباره شان بعمل آید خواهد توانست خود را همسطح دیگر شاگردان کنند ولی بعلت بی سوادی والدین و یا پایین بودن سطح تحصیلات و اطلاعات آنها قادر نیستند به فرزندان خویش کمک کنند همچنین برای اینگونه والدین بسی دشوار است که فرزندان خود را از نظر درسی کنترل کنند. اغلب آنها بخود وا گذاشته شده و یا در برخی از موارد با حيله های والدین خود را در نادانی نسبت به وضع خود نگه می دارند. بر این اساس سطح فرهنگی والدین و استعداد و امکان آنها به پرداخت نسبت به کودک و کنترل سر به

تجربیات متعدد نشان داده است که مساحت پنجره های شیشه دار باید حداقل به اندازه یک پنجم سطح اتاق باشد تا حداقل روشنایی برای خواندن و نوشتن موجود باشد. از طرف دیگر، از هر اقدامی که موجب تساوی روشنایی برای همه شاگردان شود، نباید دریغ نمود. نور از نظر توزیع باید مطلوب باشد و به صورت یکنواخت پخش شود تا درخشندگی سطوح سبب ناراحتی چشم نگردد. همچنین میزان نور کافی باشد و سایه های مزاحم موجود نباشد (کلهر، ۱۳۷۰). در همین راستا، نویفرت اظهار میدارد «نور مستقیم و حباب دار فلورسنت بسیار عادی بوده، روشنایی مناسب را برای تخته سیاه تولید می کند. در آمریکا این روشنایی مصنوعی توسط سلول فتوالکتریک به طور خودکار کنترل میشود.» (ملامد، ۱۳۷۳، ص ۱۱ کولرو لیندسن (۱۹۹۲) در تحقیقی، اثر نور کلاس را بر هورمون های استرس، عملکرد کلاس، رشد بدن و سلامتی ۸۸ دانش آموز هشت تا نه ساله، به مدت یک سال مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که هورمون های استرس در تابستان افزایش می یابد و کمبود نور طبیعی و مصنوعی، سبب تأخیر قابل توجهی در افزایش هورمون های استرس میشود.

مراجعه به مدرسه، بدون اطلاع کودک و گفت و گوی دوستانه با اولیاء مدرسه بهترین شیوه کنترل نامحسوس شرایط کودک است.

با وجود انتظار و توقع بالای اکثر والدین از فرزند، باید اندکی واقع بین بود. والدین باید به خوبی نقاط ضعف و قوت فرزندشان را بشناسند تا بر همان اساس برنامه ریزی کنند، برنامه ریزی باید در جهت رفع نقاط ضعف و قوت بخشیدن به نقاط قوت فرزند باشد.

تشویق، مهمترین عامل جهت پیشرفت و موفقیت تحصیلی کودکان است. موفقیت های فرزندتان را بزرگ جلوه داده و از آن استقبال کنید. به او نشان بدهید که از موفقیت او خوشحال هستید و دوست دارید همواره به همین ترتیب فعالیت کند.

عادت مطالعه، خواندن و نوشتن، گفت و گو و تبادل نظر دوستانه و... را در خانواده باب کنید. با گوش کردن به صحبت های فرزندتان، با مطالعه کتاب و... عادت های خوب را عملاً به او بیاموزید. (شکاری، ۱۳۸۶).

هوای آنان در عقب ماندگی درسی مؤثر است. (حیدری، ۱۳۸۵).

والدینی که دوست دارند فرزندشان به شرایط ایده کل و آرمانی که در ذهن دارند، دست یابند باید آموزش هایی را به صورت عملی و به این شرح به مرحله اجرا بگذارند: هر روز برنامه ریزی کنید. زمان خواب و استراحت، صرف وعده های غذایی، انجام تکالیف مدرسه، مطالعه ی آزاد، ورزش و تفریح، کمک کردن به والدین در امور منزل و... باید به درستی مشخص شده و همه برنامه ها طبق برنامه ریزی از قبل تعیین شده به اجرا درآید.

کنترل دقیقی اما نامحسوس برنامه های کودک به ویژه برنامه های فوق برنامه و برنامه هایی که در اوقات فراغت کودک انجام شود. تماشای تلویزیون، پرداختن به برنامه های غیردرسی و... باید براساس برنامه ریزی صحیح و با محدودیت زمانی مشخصی اجرا شود.

وضعیت تحصیلی دانش آموز، وضعیت انضباطی و رفتاری او باید به طور مرتب کنترل شود.

جدول ۲. جامعه و نمونه آماری پژوهش

ردیف	عنوان جامعه	تعداد جامعه	حجم نمونه
۱	دانش آموزان ابتدایی	۳۰۰۰	۳۰۰
۲	مدیران ابتدایی	۲۵۰	۱۲۰
۳	معلمان ابتدایی	۲۵۱۱	۲۷۰
۴	مربیان تربیتی ابتدایی	۲۵۰	۱۲۰
۵	والدین دانش آموزان	۲۱۱۱	۲۰۰

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد پاسخ های مربوط به نظرات معلمان در مورد شاخص های فیزیکی

سوال	گویه	درصد فراوانی	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین وزنی
۱	میزان مناسب بودن امکانات آموزشی کلاس	ف	۳	۱۹	۳۸	۹	۳	۳,۱۴
		د	۴,۲	۲۶,۴	۵۲,۸	۱۲,۵	۴,۲	
۲	تأثیر امکانات آموزشی کلاس بر پیشرفت تحصیلی	ف	۴۰	۲۵	۶	۱	۴,۴۴	
		د	۵۵,۶	۳۴,۷	۸,۳	۱,۴		
۳	میزان مطلوب بودن فضای فیزیکی کلاس	ف	۱۲	۱۹	۲۵	۱۲	۴	۳,۳۲
		د	۱۶,۷	۲۶,۴	۳۴,۷	۱۶,۷	۵,۶	
۴	تأثیر میزان مطلوب بودن فضای فیزیکی بر پیشرفت تحصیلی	ف	۳۱	۳۱	۸	۲	۴,۲۴	
		د	۴۳,۱	۴۳,۱	۱۱,۱	۲,۸		

روش تحقیق

نوع پژوهش: روش مورد استفاده در این پژوهش کمی و کیفی بوده است.

جامعه و نمونه پژوهش: در این پژوهش، واحد مطالعه، مدیران، معلمان، دانش آموزان، والدین و مربیان تربیتی مدارس ابتدایی استان مازندران (N=1010) بودند. این نمونه گیری و بررسی در طی یک سال تحصیلی انجام شد و در نهایت با استفاده از جدول مورگان شامل 300 دانش آموز، 120 مدیر، 270 معلم، 120 مربی تربیتی و 200 والدین به روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب شدند که طی بررسی پرسشنامه نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها حاکی از آن است که عوامل مورد بررسی در شاداب سازی مدارس مؤثر می باشند.

ابزار پژوهش: و ابزار جمع آوری داده ها، فرم های پرسشنامه و مشاهده بوده است و تجزیه و تحلیل صورت گرفته نتایج نشان داد که اگر چه رابطه SPSS داده های کمی پژوهش، با استفاده از نرم افزار آماری معناداری بین متغیرهای فیزیکی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان وجود ندارد، ولی این متغیرها بر نگرش معلم تأثیرگذار است و نگرش معلم نیز پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را تحت تأثیر قرار می دهد. همچنین مشخص شد که فضاها ی آموزشی مدارس کنونی ما با ویژگی های روانی کودکان و نوجوانان سازگار نیست. بنابراین، لازم است در این رابطه اصلاحات لازم به عمل آید. متغیرهای فیزیکی، حتی اگر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموز نیز هیچ تأثیری نداشته باشد، باید به خاطر حفظ سلامت، بهداشت و امنیت روانی آنان مورد توجه قرار گیرند.

روش تجزیه و تحلیل داده ها: در این تحقیق جهت تحلیل پرسش های پژوهش از شاخص های گرایش مرکزی و آزمون t مستقل با استفاده از نرم افزار SPSS صورت گرفت و در دو سطح توصیفی و استنباطی از روش های آماری استفاده گردید. در سطح توصیفی با استفاده از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار، هر سؤال به صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفت و در سطح

استنباطی، با توجه به شاخص های خاص این تحقیق و دسته بندی با دو گروه مستقل، رگرسیون چندگانه گام به گام و t پاسخ ها، از آزمون های تحلیل واریانس یک متغیری، آزمون تحلیل مسیر استفاده گردید.

یافته های پژوهش

ابتدا یافته های مربوط به سه ابزار پژوهش به صورت توصیفی و به شرح زیر تجزیه و تحلیل میگردند و سپس تجزیه و تحلیل استنباطی دو سؤال تحقیق انجام می شود.

۱- سؤالات پرسشنامه: فراوانی، درصد و میانگین وزنی نظرات معلمان در مورد چهار سؤال پرسشنامه - که مربوط به شاخص های فیزیکی کلاس است در جدول 3 ارائه شده است. سؤالهای 1 و 2 مربوط به امکانات آموزشی و سؤال های 3 و 4 مربوط به فضای فیزیکی کلاس است. سؤال های 1 و 3 مربوط به وضعیت فعلی و سؤال های 2 و 4 تأثیر مطلوب بودن شاخص را بر پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار میدهد.

نتایج جدول 3 نشان می دهد که بیشترین درصد پاسخ ها در سطح زیاد و بسیار زیاد، مربوط به تأثیر امکانات آموزشی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان 3،90 درصد و کمترین درصد پاسخ ها مربوط به میزان مناسب بودن امکانات آموزشی کلاس 30،61 درصد بوده است. تأثیر میزان مطلوب بودن فضای فیزیکی کلاس را 21،86 درصد پاسخ دهندگان در سطح زیاد و بسیار زیاد دانسته اند، اما 31،4 درصد پاسخ دهندگان مطلوب بودن فضای فیزیکی کلاس های موجود را در سطح بسیار خوب و خوب ارزیابی نموده اند.

داده های جدول 3 بیانگر این مطلب است که در هر دو موردی که وضعیت فعلی سؤال شده، میانگین وزنی نسبتاً کم (3،4 و 3،32) به دست آمده است، در حالی که وقتی از تأثیر این دو شاخص در حالت مطلوب سؤال شده، در هر دو مورد میانگین های وزنی بالایی (24،4 و 44،4) حاصل گردیده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد پاسخ های مربوط به شاخص های فیزیکی کلاس درس

شماره	شاخص فیزیکی کلاس	مطلوب	متوسط	نامطلوب	میانگین وزنی
۱	بدون سروصدا بودن محل کلاس	۲۹	۳۴	۹	۲,۲۸
		۱۲,۵	۴۷,۲	۴۰,۳	
۲	نور کلاس	۲۵	۳۶	۱۱	۲,۱۹
		۳۴,۷	۵۰	۱۵,۳	
۳	حرارت و تهویه	۳۵	۳۲	۵	۲,۴۲
		۴۸,۶	۴۴,۴	۶,۹	
۴	دیوار کلاس	۲۲	۴۳	۷	۲,۲۱
		۳۰,۶	۵۹,۷	۹,۷	
۵	درب کلاس	۳۶	۳۳	۳	۲,۴۶
		۵۰	۴۵,۸	۴,۲	
۶	کف کلاس	۵۹	۱۳		۲,۸۲
		۸۱,۹	۱۸,۱		
۷	تخته سیاه	۱۵	۴۸	۹	۲,۰۷
		۲۰,۸	۶۶,۷	۱۲,۵	
۸	نیمکت یا صندلی	۲۵	۴۸	۴	۲,۲۹
		۳۴,۷	۵۹,۷	۵,۶	
۹	وضع نشستن دانش آموزان	۲۸	۴۲	۲	۲,۳۶
		۳۸,۹	۵۸,۳	۲,۸	
۱۰	رسانه های آموزشی	۲۷	۴۰	۵	۲,۳۱
		۳۷,۵	۵۵,۶	۶,۹	
۱۱	سرانه مساحت	۱۷	۱۷	۳۸	۱,۷۱
		۲۳,۶	۲۳,۶	۵۲,۸	
۱۲	سرانه فضا	۱۲	۱۳	۴۷	۱,۵۱
		۱۶,۷	۱۸,۱	۶۵,۳	

جدول ۵. آزمون نرمال کلموگوروف - اسمیرنوف تک نمونه ای

Kolmogorov-smirnov(e)	(b) متغیر
۱,۵(e)	(d) عوامل شاداب سازی مدارس

جدول ۶. آزمون t نمونه های برای بررسی عوامل شاداب سازی مدارس از دیدگاه اولیا

مولفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	آماده t	مقدار معناداری
عوامل شاداب سازی	۲۱۱۱	۱۱,۲۷	۰,۲۳۱	۲۱۱۱	۱۴۰,۳	۰,۰۰۰

عمل آمد. شاخص سرانه مساحت و فضا با اندازه گیری مستقیم مشاهده گران و با استفاده از متر محاسبه شده است. فراوانی، درصد و میانگین وزنی دوازده شاخص مورد نظر در جدول شماره ۴ درج گردیده است. نتایج جدول ۴ نشان میدهد که از بین شاخصهای مورد مطالعه، مطلوبترین شاخص مربوط به کف کلاس

فرم مشاهده: همان گونه که در بخش های قبل ذکر گردید، فرم مخصوص مشاهده با مراجعه مستقیم مشاهده گران به کلاس های درس موجود در نمونه تکمیل گردید. به منظور ثبت کیفیت موارد مورد مشاهده قبلاً استانداردهای مربوطه در اختیار مشاهده گران قرار گرفت و آموزش های لازم به آنها داده شد. همچنین هماهنگی لازم برای انجام تحقیق به

کلاس با ۸۱٫۹ درصد، سپس درب کلاس با ۵۰ درصد، حرارت و تهویه با ۴۸٫۶ درصد، بدون سر و صدا بودن محل کلاس با ۴۰٫۳ درصد، نور کلاس با ۳۴٫۷ درصد و دیوار کلاس با ۳۰٫۶ درصد در جایگاه های بعدی قرار داشته اند.

بحث و نتیجه گیری و پیشنهادها

نتایج به دست آمده از شاخص های مربوط به امکانات آموزشی (تخته سیاه، نیمکت یا صندلی، وضع نشستن دانش آموزان، وسایل کمک آموزشی) نشان می دهد که این امکانات اکثراً در حد متوسط و مطلوب ارزیابی شده و رابطه معناداری با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نداشته است، ولی بر اساس نتایج تحلیل مسیر، میزان امکانات آموزشی کلاس درس به طور غیرمستقیم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر داشته است. علت عدم رابطه معنادار بین این دو متغیر شاید به این دلیل باشد که عوامل انسانی از قبیل نگرش معلم، روش ها و الگوهای تدریس، علاقه مندی دانش آموزان به کلاس درس و معلم، و نگرش آنان نسبت به توانمندی های خویش، می تواند شرایط دشوار حاصل از کمبود امکانات آموزشی را جبران نماید. از طرف دیگر، می توان چنین ادعا نمود که وجود یا عدم وجود امکاناتی از قبیل رسانه های آموزشی نمی تواند ضرورتاً دلیل توفیق دانش آموزان یا شکست آنان باشد، بلکه استفاده بهینه از این امکانات مهم است. البته به طور کلی، وجود امکانات کافی می تواند موجب دلگرمی معلمان و دانش آموزان باشد؛ به گونه ای که از حضور در کلاس احساس آرامش و رضایت داشته باشند و نگرش آنان را نیز تحت تأثیر قرار دهد. بر عکس، فضای سنتی با نیمکت های ثابت و امکانات آموزشی محدود، دانش آموزان را به سوی تابعیت سوق میدهد نه خلاقیت، چرا که دانش آموزان قدرت تحرک و فعالیت ندارند. به همین دلیل پیشنهاد میشود از کلاس های با خصوصیات ویژه هر درس استفاده شود، برای مثال کلاس های مخصوص علوم، هنر و کلاس های چند منظوره.

با ۸۹٫۱۹ درصد سپس درب کلاس با ۵۰ درصد و حرارت و تهویه با ۴۸٫۶ درصد و نامطلوب ترین شاخص مربوط به سرانه فضا با ۶۵٫۳ درصد و سرانه مساحت با ۵۲٫۸ درصد بوده است. سایر شاخص ها در حد متوسط ارزیابی شده اند.

تجزیه و تحلیل استنباطی داده های مربوط به سنجش سؤال های تحقیق

سؤال اول، رابطه بین میزان امکانات آموزشی کلاس درس، با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را مورد بررسی قرار می دهد. بررسی وضعیت شاخص های مربوط به امکانات کلاس که در فرم مشاهده (جدول شماره ۴) ثبت گردیده است، نشان می دهد ۲۰٫۸ درصد از لحاظ تخته سیاه در وضعیت مطلوب، ۶۶٫۷ درصد در حد متوسط و ۱۲٫۵ درصد نامطلوب بوده است. ۳۴٫۷ درصد نیمکت کلاس ها مطلوب، ۵۹٫۷ درصد متوسط و ۵٫۶ درصد نامطلوب ثبت شده است. طرز نشستن دانش آموزان از نظر داشتن جای مناسب و راحت ۳۸٫۹ درصد مطلوب، ۵۸٫۳ درصد متوسط و ۲٫۸ درصد نامطلوب بوده است. از نظر رسانه های آموزشی ۳۷٫۵ درصد وضعیت مطلوب، ۵۵٫۶ درصد متوسط و ۶٫۹ درصد نامطلوب بوده است. در مجموع، رابطه بین میانگین وزنی این شاخص ها و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در ۷۲ کلاس نمونه تحقیق، از نظر آماری معنادار نبوده است.

سؤال دوم، رابطه بین جاذب بودن محیط فیزیکی کلاس درس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را بررسی می کند. نتایج ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه، رابطه معناداری بین جاذب بودن کلاس درس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نشان نداده است، ولی روش تحلیل مسیر نشان می دهد که جاذب بودن کلاس درس، به طور غیر مستقیم بر پیشرفت دانش آموزان تأثیر دارد. نتایج فرم مشاهده (جدول شماره ۴) شاخص های مربوط به میزان جاذب بودن کلاس درس را که در مقدمه ذکر گردید، بررسی نموده است. مطلوبترین شاخص مربوط به کف

عامل مؤثری در بی توجهی دانش آموزان به مطالب درسی در دبیرستانهای شهر تهران دانسته است، ولی رابطه معناداری بین عوامل فیزیکی و معدل دانش آموزان به دست نیامده است.

طبق نتایج پژوهش حاضر، از جمله عواملی که میتواند بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر بگذارد، نگرش معلم نسبت به میزان امکانات آموزشی کلاس است. بر اساس نتایج به دست آمده از سایر پژوهش ها نیز سهم میزان نگرش معلم در زمینه های مختلف و ابعاد گوناگون و تأثیر آن در موفقیت یا عدم موفقیت دانش آموزان بسیار زیاد است، زیرا روش تدریس و کلاس داری معلم، استفاده مداوم از روش های فعال، راهبردهایی که بتواند قدرت خلاقیت دانش آموزان را پرورش دهد و کیفیت روابط انسانی متقابل بین معلم و دانش آموزان، حاصل دیدگاه ها و نگرش های معلمان است. معلمی که به امرتعلیم و تربیت عشق می ورزد و بهترین ساعات عمر خویش را در این راه صرف می کند، همواره درصدد است تا یافته های جدید را در رابطه با مناسبترین روش های تدریس، با تطبیق وضعیت کلاس خویش به کار گیرد. این گونه معلمان دانش آموز محوری را مد نظر قرار داده، سعی می نمایند کلاسی پر جنب و جوش با دانش آموزانی فعال و مشتاق علم آموزی داشته باشند.

بر اساس مطالعه ساکی (۱۳۷۲) درصد قبولی و میانگین نمره های دانش آموزان تحت تأثیر نگرش معلمان قرار می گیرد و به طور کلی، نقش معلمان به عنوان نقش اصلی در اجرا و تأمین آموزش با کیفیت نباید فراموش شود. البته، لازم است این گونه پژوهش ها در مناطق و دوره های دیگر نیز انجام گیرد تا بتوان به نتایج قطعی دست یافت.

چین و کورتازی^۱ (۱۹۹۸) که یادگیری دانش آموزان را در کشور چین مورد بررسی قرار داد ه اند، به این نتیجه رسیده اند که تکنیک های تعاملی حین تدریس بین معلم و دانش آموزان، عامل مهمی در ارتقای سطح یادگیری دانش آموزان است. این پژوهشگران دلیل اصلی موفقیت چین

بررسی نتایج سؤال دوم نشان داد که درآزمون همبستگی و رگرسیون چندگانه، رابطه معناداری بین جاذب بودن کلاس درس و پیشرفت تحصیلی مشاهده نشده است، ولی روش تحلیل مسیر، تأثیر جاذب بودن کلاس درس را بر پیشرفت تحصیلی به صورت غیر مستقیم نشان داده است؛ به این صورت که نگرش معلم را تحت تأثیر قرار داده و نگرش معلم بر پیشرفت تحصیلی تأثیر گذارده است. شاید این نتیجه بدین خاطر به دست آمده که معلم توانمند قادر است با اعمال روش های مناسب در سخت ترین شرایط فیزیکی، محیط یادگیری را درنظر دانش آموزان مطلوب جلوه دهد. بعلاوه، عدم وجود رابطه معنادار آماری بدین معنا نیست که هیچ رابطه مثبتی بین این دو متغیر وجود نداشته است. در هر حال، به منظور حفظ سلامتی، امنیت روانی و آرامش دانش آموزان و معلمان، لازم است متغیرهای فیزیکی مورد توجه قرار گیرد و موارد مربوطه در ساخت و ساز فضاهای آموزشی جدید رعایت شود.

مدرسه ای که کلاس های آن فاقد نور کافی باشد، موجب خستگی زودرس چشم و در نهایت بی توجهی دانش آموزان نسبت به درس می گردد. نور نامناسب باعث خستگی و کم شدن میزان دید، کاهش قدرت تشخیص رنگ ها و در نهایت، کاهش ظرفیت و توان یادگیری می شود. همچنین نامتعادل بون و تهویه نیز در رفتار دانش آموزان مؤثر است (خالصی، ۱۳۷۶، ص ۱۴). رسیدن به آرامش و دسترسی به آن، زمانی میسر است که ساختمان های آموزشی با ویژگی های روانی و فکری انسان سازگار باشد. بنابراین، در طراحی و اجرای مکان های آموزشی باید طوری عمل شود که شرایط و عوامل نامطلوب اقلیمی به حداقل ممکن تقلیل یابد و شرایط زیستی مثل نور، تهویه، رطوبت، تشعشع و مخصوصاً درجه حرارت، در حد مطلوب فراگیران نگه داشته شود. نتیجه این تحقیق با یافته های خانم فردوسی (۱۳۷۲، ص ۴۱-۳۱) همخوانی دارد. وی زیاد بودن تعداد دانش آموزان، کوچک بودن کلاس درس، نامناسب بودن نور و صحبت اطرافیان را

سازی مدارس که برابر با ۱,۲ است با میانگین نظری ۳ اختلاف معناداری دارد. بنابراین میتوان گفت که تاثیر عوامل شاداب سازی مدارس از دیدگاه اولیای مدرسه به طور معناداری بیشتر از سطح متوسط است.

منابع

- گال و بورگ. (۱۳۸۲). روشهای تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی، ترجمه احمد رضا نصر اصفهانی و همکاران، تهران: انتشارات سمت و دانشگاه شهید بهشتی.
- آیتن، جوهانز (۱۳۸۸) کتاب رنگ، محمدحسین حلیمی، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- افروز، غلامعلی (۱۳۸۷) چکیده‌های از روانشناسی تربیتی کاربردی، تهران: سازمان انجمن اولیای و مربیان.
- ارزانی، نیما، نقیبی، سید نصرالله، (۱۳۹۴) شاداب سازی مدارس، انتشارات نوروزی.
- اکبرزاده، حسین؛ حقیقی، فریبا (۱۳۸۶) مدیریت شادی در مدرسه، انتشارات مرسل.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۳) عزت نفس کودکان و نوجوانان، تهران: انتشارات انجمن اولیای و مربیان.
- جعفری، سید ابراهیم؛ سیادت، سیدعلی؛ بهادران، نرگس (۱۳۸۷) در بررسی عوامل مؤثر در شادابی مدارس، اندیشه های نوین تربیتی، دوره ۴، شماره ۱ و ۲، صص ۴۴-۳۱.
- صباغیان، زهرا (۱۳۸۴) مدرسه و تقویت نشاط و امید به زندگی ماهنامه پیوند، شماره ۳۰۹ و ۳۱۰ و ۳۱۱، صص ۲۸-۳۳.
- معینپور، حمیده (۱۳۷۷) تأثیر عوامل فیزیکی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان، مجله علمی پژوهشی علوم تربیتی.
- میرشاه جعفری، ابراهیم؛ عابدی، محمدرضا؛ دریکوندی، هدایت الله (۱۳۸۱) شادمانی و عوامل مؤثر بر آن، مجله تازه های علوم شناختی، سال چهارم، شماره ۳، صص ۵۸-۵۰.
- نورزاده، طیب (۱۳۸۸) شاداب سازی و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه مدارس کارآمد، شماره ۶، صص ۴۰-۳۸.
- بیلر، رابرت. ترجمه پروین کدیور. کاربرد روانشناسی در آموزش. جلد دوم. چاپ اول. مرکز نشر دانشگاهی. تهران ۱۳۷۱

را فرهنگ زیر بنایی یادگیری می دانند. در این گونه کلاس ها یادگیری برای دانش آموزان معنادار و با مفهوم است؛ به گونه ای که مشکلات مدیریت کلاس به حداقل می رسد و معلمان می توانند با استفاده از روش های فعال، کل کلاس را به تحرک وادار نمایند. در کشور ما نیز عوامل فرهنگی و دیدگاه افراد جامعه نیاز به رشد و تقویت دارد و باید به صورت ریشه ای دانش آموزان و خانواده ها در این زمینه هدایت گردند.

فعالیت های آموزشی مدرسه باید در فضایی مناسب، با روش و امکانات مطلوب و بر اساس نیازها و علایق دانش آموزان در زمینه های مختلف تهیه و انجام شود تا معلم در تدریس، و شاگرد در یادگیری احساس رغبت و انگیزه کنند و از فعالیت خود احساس لذت و رضایت نمایند. اگر فضای فیزیکی کلاس بر پیشرفت دانش آموزان هم تأثیر نداشته باشد، باید بر ای حفظ سلامتی، بهداشت و امنیت روانی آنان مورد توجه قرار گیرد. مطلوب بودن این فضا وقتی حاصل می شود که پاسخگوی نیازهای عمده دانش آموزان باشد. متأسفانه فضاهای آموزشی مدارس کشور ما سازگاری لازم را با ویژگی های روانی کودکان و نوجوانان ندارد. همچنین وجود خصوصیتی که بتواند محیط مدرسه را برای دوره های کودکی و نوجوانی مناسب نماید، در حد مطلوب نیست.

نتایج جدول ۳ بیانگر آن است که جامعه نرمال است چراکه همه مقادیر $Kolmogorov-Smirnov Z$ کوچک تر از ۱,۹۰ و بزرگ تر از ۱,۹۰- هستند. با استفاده از آزمون t نمونه ای، فرض صفر بیان میکند که؛ میانگین نمرات اولیای مدرسه در مولفه عوامل شاداب سازی مدارس با میانگین نظری ۳ اختلاف معناداری ندارد.

به منظور بررسی معنی دار بودن میانگین حاضر بوسیله آزمون نمونه ای، میانگین حاضر با میانگین مطلوب مورد مقایسه قرار گرفت که با توجه به مقدار معناداری گزارش شده در ستون آخر یعنی ۰,۰۰۰، که کوچکتر از ۰,۰۵ است، نتیجه میگیریم که فرضیه صفر رد می شود. بدین معنی که میانگین نمرات اولیای مدرسه در مؤلفه عوامل شاداب

- Buss, d, (2000). "the evolution of happiness. american psychologist", vol. 55 (1), 15-23fordyce. m (1997). "educating for happiness". retrieved from <http://www.gethappy.net/quebec.htm>.
- Seligman, m. e. p (2002). "authentic happiness: using the new positive psychology to realize your potential for lasting full fillment". new york: free press.
- Oliver. r (2002). "the role of ict in higher education for the 21century: ict as achange agent for education". australia: cowan university.
- Lykken, d, (1999). happiness: "what studies on twins show us about nature and happiness set point". new york, ny: golden books.
- Jedeskoy, g & nissen, j (2004). "ict in the classroom: is doing more important than knowing? education & information technologies, kluwer- academic publishers. manufactured in the netherlands». volume 9, issue1 , pp 1-14.
- Gulbahar, Y (2008). "ICT Usage in higher Education: a case study on preservice teachers & instructors". The Turkish online journal of educational technology vol. 7, No 1.
- Dillon., J.T (1994). Classroom Environments. The International Encyclopedia of Education, PP.807-811
- T.m. amabie., k.g. hill., b.a. henesey., e.m. tighe, the work preference inventory: assessing intrinsic and extrinsic motivational, journal of personality and social psychology 66.(9117)173-161.
- Jin, l., Cortazzi, M. (1998). Dimensions of Dialogue: Large Classes in China, International Journal of Educational Research, 29,4, 739-758
- Kuller, R., Lindsten, C. (1992). Health and behavior of children classrooms with and without windows Journal of Environmental psychology. 12, 305-317.
- Huppke, R.W. (2001). "Study finds community work linked to happiness". [Http://archive.Nandotimes.../Html?Printe](http://archive.Nandotimes.../Html?Printe).
-
- ذوفن، شهناز و لطفی پور، خسرو. (۱۳۷۷). تولید و کاربرد مواد آموزشی (رسانه های آموزشی برای معلم). تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران.
- سازمان نوسازی مدارس اصفهان. (۱۳۶۹). نشریه معیارهای ساختمانهای آموزشی. اصفهان: واحد تحقیقات
- ساکی، رضا. (۱۳۷۲). نگرش معلمان در مورد علل شکست و موفقیت تحصیلی دانش آموزان و ارتباط آن با میزان موفقیت آنان در تدریس. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- سلطان منش، حسن. (۱۳۶۴). بهداشت در محیط مدارس. نشریه دارو و درمان، سال دوم، ش ۲۳
- سیاوش حقیقی، حمیده. (۱۳۷۳). بررسی ویژگیهای فیزیکی محیط کلاس های دروس نظری در مدارس راهنمایی نواحی چهارگانه شیراز. شورای تحقیقات استان فارس.
- صیامی، توحید. (۱۳۸۰). مدیریت کلاس درس. ماهنامه آموزشی پژوهشی، تکنولوژی آموزشی.
- فردوسی، طیبه. (۱۳۷۲). بررسی عوامل مؤثر در بی توجهی دانش آموزان به مطالب درسی. فصلنامه. تعلیم و تربیت، ش ۳۴ صفحات ۱۱۱-۱۱۸.
- فسا شکوه، هور آسا. (۱۳۹۱). راهنمای آموزش و بهداشت در آموزشگاه ها. تهران، نشریه اداره کل تربیت بدنی.
- مرتضوی، شهرناز. (۱۳۸۷). روانشناسی محیط. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- افروز غلامعلی - مبانی روانشناختی افت تحصیلی - انتشارات مدرسه - ۱۳۸۶
- بیابانگرد، اسماعیل - افت تحصیلی یا اتلاف در آموزش و پرورش - فصلنامه تعلیم و تربیت - سال دوم، شماره ۸۰ صفحات ۶۵-۶۰.
- حیدری، اکرم - بلوغ، مشکلات روانی نوجوان و جوان، افت تحصیلی - نشر گستر تهران - ۱۳۸۵
- شکاری، عباس - مسائل آموزش و پرورش و راهکارهای آن - نشر عابد تهران - چاپ اول - ۱۳۸۶
- هالت، جان - زمینه یا بر شکست تحصیلی - ترجمه دکتر مهشید فروغان - انتشارات قطره - چاپ سوم - ۱۳۸۷
- نویفرت، ارنست. (۱۳۷۳). اطلاعات معماری، ترجمه رن. ملامد. یزد: انتشارات مصباح.

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 6, No. 3, fall 2015, No 23

Journal of Educational
Psychology

Reviews of rejuvenating schools on student achievement

Nima Arzani^{1*}, Hamid Darvih¹, Mosayeb Zareiean²

1) Islamic Azad University tonekabon Branch, Tonekabon, Iran

2) Islamic Azad University Jahroom Branch, Jahroom, Iran

*Corresponding author: jrahmanid@yahoo.com

Abstract

This study examines the factors contributing to the rejuvenating school preparatory class is psychologically province. The research method is descriptive survey. The population consisted of students, administrators, teachers, educators and parents Department of Education province students. The sample size proportional to population size and using Morgan table 300 high school students, 120 managers, 270 teachers, 120 educators and 200 parents were selected using stratified sampling. This tool is a questionnaire. Juicy least affected in terms of schools and school authorities and educational factors with the lowest physical factors have the most impact in rejuvenating schools.

Key words: Rejuvenating, primary schools, academic achievement, students
